

N:o 15.

Ank. till Riksd. Kansli den 15 Mars 1883, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af eller undantag från stadgandet i § 7 mom. 1 af förordningen den 21 December 1857 om egors fredande emot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet.

§ 7 af förordningen den 21 December 1857 om egors fredande emot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet lyder för närvarande sålunda:

»Den, som med egor möter kronopark eller annan skog eller mark, som under kronans omedelbara vård står och icke till nyttjande åt enskild person eller viss menighet blifvit upplåten, hafve ej rätt att af kronan fordra deltagande i stängsel, der kronan ej sjelf fordrar, att stängas skall.

Allmänning, som till delegarnes begagnande öfverlåten är, skall, ändå att den under allmän vård eller uppsigt står, lika med enskild mark anses.»

Ändring eller åtminstone undantag från detta stadgande yrkas uti en från Andra Kammaren till Lag-Utskottet hänvisad, af Herr A. P. Danielson väckt motion, N:o 52.

Motionären anför:

»I de orter, der kronan eger kronoparker eller annan skog eller mark, har man ofta hört klagomål deröfver, att kronan ej är skyldig

att deltaga i stängsel för sådan mark, der kronan ej sjelf fordrar att stängas skall.

»Det torde lätt inses obilligheten deraf, att den, som har kronan till granne vid sådan mark, skall ensam hålla all stängsel. Att den enskilde jordegaren härvid får vidkännas dryga kostnader för hägnads uppförande eller ock det mera kostsamma besväret af vallning, är ju tydligt; men att genom vallning hindra kreaturen att öfverskrida den endast med råstenar eller andra märken här och der betecknande gränsskilnaden, är knappast möjligt och låter sig ej göra, utan att vallhjonerna skola vara nästan lika många som de vallade kreaturen; och att detta ej blott skall hålla ungdomen i skogen i stället för i skolan, utan derjemte fordra mera försigkomna personers tid, och deras arbetskraft tagas, till men för jordbruket, från det egentliga jordbruksarbetet, är äfven tydligt. Mäktar en granne till kronans mark ej hålla all stängsel och förmår ej genom vallning hålla vård om sina kreatur, återstår för honom ej annat än att låta betet å sin mark vara obegagnadt, huru väl han än kan behöfva detsamma, eller underkasta sig böter med dertill hörande rättgång och kostnader. Att jägeribetjeningen i den ort jag närmast känner håller noga tillsyn deröfver att hvarje öfverträdelse i förenämnda fall lagligen beifras, har jag mig bekant, och härom är ingenting att säga, men att kronan, den mäktigaste af alla rikets jordegare, skall härvid undgå som jordegare den skyldighet, som hvarje annan jordegare har sig ålagd, kan jag ej finna vara rättvist. Tvärt om föreställer jag mig, att kronan borde i första hand vara den som visade sig icke vilja obilligt betunga den, som är hennes granne, och för att, som nu, endast använda åtal och böter, i stället mot denne fullgöra hägnadsskyldighet som annan jordegare, då så fordras.

»Genom att kronan mera allmänt linge hägn om sina skogsområden, skulle dessa mångenstädes genom sådd och plantering och bättre vård i öfrigt med sitt ökade värde snart ersätta den med hägnaden förenade kostnaden.

»Beträffande hägnadens beskaffenhet anser jag, att den, så vidt görligt är, bör uppföras af sten och endast i saknad deraf af trä.

»På dessa i korthet angifna skäl vågar jag vördsamt föreslå, det Riksdagen ville för sin del besluta

»att till all kraft och verkan upphäfva första momentet i 7 § af Kongl. förordningen om stängselskyldigheten m. m. af den 21 December 1857 eller från och med der paragrafen börjar med orden: »den, som» och slutar i samma stycke med orden: »stängas skall».

»Skulle Riksdagen ej vara villig att fatta det beslut, jag här yrkat, utan anse att kronan som jordegare än fortfarande bör i allmänhet hafva detta, så att säga, hägnadsprivilegium framför andra jordegare, då anhåler jag härmed vördsammast, att Riksdagen åtminstone ville för sin del besluta:

»att stadgandet i första momentet eller stycket af 7 § i Kongl. förordningen om stängselskyldigheten m. m. af den 21 December 1857 skall, från och med innevarande års utgång, icke vidare hafva tillämpning för hägnadsskyldigheten vid Böda kronopark på Öland, och att kronan dervid skall i skiljolinien med mötande granne taga del i stängsel till hälften.

»Utom de skäl jag här anført vågar jag för detta mitt yrkande tillägga, att denna kronopark af ålder varit sådan kronopark, »som för menigheters begagnande varit upplåten» dels för utsyning af ved och virke och dels för betesrätt derå; men i afseende på betesrätten har Kongl. Maj:t genom nådigt bref af den 1 April 1881 förklaradt, att sådan betesrätt skall å Böda kronopark för all framtid upphöra från och med sistlidet års utgång, och detta utan någon ersättning till dem, som genom äldre Kongl. bref och beslut åtnjutit betesrätt å sagda kronopark.

»Denna kronopark har således, sedan förenämnda Kongl. förordning af den 21 December 1857 utfärdades, förändrat egenskap, såsom nu befriad från skyldigheten att vara i afseende på betesrättigheten »för menighetens begagnande upplåten», och torde med anledning häraf jemväl i högsta grad vara billigt och rättvist, att kronan härvid får hägnadsskyldighet som hvarje annan jordegare; ty att, som nu skett, indraga den af ålder varande betesrättigheten utan ett enda öre i ersättning därför, men likvisst låta desse små jordegare, som äro grannar med kronan, hafva all stängselskyldighet, synes mig ytterst hårdt.»

Den bestämmelse i 1857 års stängselförordning, hvilken motiönären säger innebära ett »hägnadsprivilegium» för kronan, torde från annan synpunkt än denna kunna försvaras enligt de i förordningen uppställda grunder för stängselvitsordet.

Förordningen utgår nämligen från den allmänna regel, att hvar, som hemdjur eger, skall vara pligtig att, medelst hägnad eller vallning

eller på annat sätt, om dem hålla sådan vård, att de icke oloffigen inkomma på annans egor; och till följd häraf eger stängselvitsord i allmänhet rum å ömse sidor. Härifrån göres dock i § 4 det undantag, att den, som med åker, äng eller plantering möter skog, utmark eller beteshage, såsom hittills icke har stängselvitsord, men att, om å andra sidan stängsel fordras, hvardera deri skall taga del till hälften. I det fall sålunda, att egor, som möta kronans nu ifrågavarande, utgöras af åker, äng eller plantering, sker icke härvidlag någon ändring uti den i § 4 uttalade allmänna regel. Är det åter skog, utmark eller beteshage, som möta, så innehåller härom § 5 bestämmelse, att här visserligen stängselvitsord eger rum å båda sidor, men att, om ena sidan finnes af stängseln märkligen betungas, utan motsvarande nytta, då må, der den sidan ej sjelf stängseln fordrar, dess stängselskyldighet nedsättas under hälften, efter ty som domaren skäligt pröfvar. Men nu inträffar i allmänhet just det förhållande, att af dylik stängsel, derest den kunde påfordras, kronan skulle *synnerligen* betungas, utan *den ringaste* motsvarande nytta, och detta är hufvudskälet dertill, att stängselvitsord från andra sidan mot kronan icke kan göras gällande. Då stängselförordningen antogs, anfördes ock för ifrågavarande stadgande följande:

»Det i 7 § förekommande undantag i afseende å stängselvitsord för de fall, att någon med egor möter kronopark, eller annan skog eller mark, som står under kronans omedelbara vård, afser endast sådan kronans skog och mark, som den för egen räkning förbehållit sig, men icke sådan, som till nyttjande åt enskilde eller menigheter blifvit upplåten. Detta undantag motiveras deraf, att kronan aldrig för betning begagnar sina skogar eller annan sådan mark, som här är i fråga, och är således ej heller i behof af stängsel för det ändamål, som dermed i allmänhet skulle komma att afses. Kronans befrielse från deltagande i stängseln eger emellertid blott rum så länge kronan icke sjelf fordrar stängsel; men i samma mån kronan egnar mera omsorg åt skötseln af sina skogar, skall den äfven blifva mera angelägen att genom begagnande af sitt eget stängselvitsord befria sig från de angränsandes betesrätt, och tungan af hägnadsskyldigheten skall härigenom i de flesta fall blifva lika å ömse sidor.»

Dessa skäl för ifrågavarande stadgande qvarstå fortfarande i all sin kraft, hvadan Utskottet hemställer,

1) att hvad Herr Danielson i första delen af sin motion hemställt, icke må af Riksdagen bifallas.

Beträffande åter andra delen af motionen, så saknas utredning om beskaffenheten af den i enskild ego varande mark, som stöter intill Böda kronopark. Der denna mark utgöres af åker, äng eller plantering, så synes Utskottet icke skäl förefinnas, hvarföre i detta fall andra regler skulle gälla, än de i § 4 af stängselförordningen i allmänhet gifna. Skulle nämnda mark åter bestå af skog, utmark eller beteshage, så synes det visserligen Utskottet, i likhet med motionären, vara nog hårdt, derest de grannar till Böda kronopark, hvilka förr å denna haft betesrätt, den der emellertid numera till följd af Kongl. brefvet den 1 April 1881 upphört, skulle, utom förlusten af nämnda betesrätt, dessutom nödgas att, på det deras hemdjur ej måtte å kronoparken oloffligen inkomma, ensamme bekosta erforderlig hägnad, och synes Utskottet å nu anförda fall skäligen kunna tillämpas den grundsats, som — visserligen för något olikartade förhållanden — i Kongl. skrivelsen till Skogsstyrelsen den 29 Oktober 1875 funnit ett uttryck, i det att i nämnda Kongl. bref Skogsstyrelsen anbefalles iakttaga, det icke på kronans förvärfvande af mark må grundas anspråk om inskränkning eller förändring i den hägnadsskyldighet, som förut varit med markens egande förenad. Enär emellertid antagas kan, att, äfven beträffande utkräfvande af hägnadsskyldighet kring Böda kronopark eller deltagande i sådan hägnad, kronan, äfven utan särskild lagstiftningsåtgärd, skall iakttaga hvad billigheten kräver, hemställer Utskottet,

2) att Herr Danielsons motion icke heller i denna del må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 15 Mars 1883.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservation:

af Herr *Lewin*: »I första delen af motionen, eller den del som afser upphäfvande af § 7 i Kongl. förordningen om stängselskyldighet den 21 December 1857, öfverensstämmer min mening icke med pluralitetens

inom Utskottet. Enligt samma § har den, som med egor möter kronopark eller annan skog och mark, som står under kronans omedelbara vård, ej rätt att af kronan fordra deltagande i stängsel, der kronan ej sjelf fordrar att stängas skall. Deraf följer att, i händelse kronan med sin skog möter annans skog, utmark eller beteshage, egaren af sistnämnda mark, om han vill hafva stängsel i skilnaden, får ensam uppsätta den. Andamålet med hägnad i egoskilnad är, enligt författningens ord, att den skall tjena till ömsesidigt skydd mot skada af hemdjur; och, såsom jag förmodar, kan anledningen dertill att enskild skogsegare betagits stängselvitsord mot kronan icke vara annan än den, att kronan på sina skogar icke eger hemdjur, mot hvilka skydd erfordras. Dervid vill jag likväl erinra, att i vårt land finnas många enskilde skogsegare, de der icke låta hemdjur beta på skogarne, hvilket oaktadt samme skogsegare, om egaren af angränsande skog så fordrar, äro pligtige att med honom deltaga i hägnads uppsättande. Denne skogsegare, fastän hägnad till skydd mot skada af hans hemdjur icke erfordras, får sålunda icke tillgodonjuta samma rätt, som under lika förhållande tillerkänts kronan. Jag anser detta icke vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande. Kronan för sina skogar bör, såsom mig synes, i allt likställas med den enskilde skogsegaren. Der, enligt författningens allmänna grunder, hägnadsskyldighet åligger denne, bör likadan skyldighet också gälla för kronan. Någon våda förefinnes enligt min tanke icke i borttagandet af den kronan medgifna friheten. Det kan icke vara svårare för kronan än för den enskilde att draga bördan af den i lag bestämda hägnadsskyldighet. I norra landsdelarne af riket, der kronoskogarne äro af största omfattning, med långt utsträckta egoskilnader, lärer, såsom jag föreställer mig, den angränsande enskilde skogsegaren icke utan i mycket sällsynta fall fordra uppsättande af hägnad, hvaraf tungan faller på honom sjelf lika mycket som på kronan.

Dessa nu anförda skäl jemte dem, som motionären sjelf andragit, tala, såsom mig synes, till fyllest för hans yrkande om upphäfvande af § 7 mom. 1 af ifrågavarande Kongl. förordning. Som yrkandet icke går vidare, anser jag dock, eftersom, med borttagande af mom. 1, följande mom. 2 förlorar all betydelse, äfven senare momentet bör ur författningen utgå.»

Herrar *Widmark* och *Smedberg* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.
